

8551

1767, 3.

ORDINARIVS
SENIOR ET RELIQVI DOCTORES
FACVLTATIS IVRIDICAE LIPSIENSIS
SVM MOS IN IVRE HONORES
CVM SPE SVO TEMPORE LOCVM IN COLLEGIO OBTINENDI
VIRO PRAESTANTISSIMO
CHRISTIANO GODOFREDO HERMANNO
PLAVIENSI
DIE XVI. MAII MDCCLXVII. COLLATOS
INDICVNT.

RHAPSODIA
*Quaestionum in foro quotidie obvenientium
neque tamen legibus decisarum.*
Collectio XVI.

L I P S I A E
LITTERIS VIDVAE LANGENHEMIAE.

ORDINARIUS

SENIOR ET SENIOR DOCTORES
FACULTATIS THEOLOGICAE

SUMMOS IN IURE HONORES

DAVIDE TUMPTON HONORI IN COLLEGIO CANTONI

VERO BRASILIENSIS

CHRISTIANO GODEFRIDO HERMANNO

PROFESSORI

THEOLOGICAE FACULTATIS

INSIGNIT

RESPONDIA

Quaestiones in Iure Canonico

prope tumpton insignit

Collegio XVI

L I B E R U S

THEOLOGICAE FACULTATIS

OBSERVATIO CCLXXVIII.

*Mariti facta sunt vxoris facta, nec retractare haec potest,
si quid ille non satis circumspecte gessit.*

Saepius accidit, vt vxoris elocatas pecunias probioris monetae, maritus in viliori accipiat et debitorem sine protestatione per apocham liberet. Illa vero damno cognito interesse qualitatis, quod *Agio* dicitur, a debitore petit, quod solutio non sibi, sed tertio nempe marito facta sit, adeoque eius factum sibi nocere non possit. Respondimus: maritum esse legitimum bonorum coniugalium administratorem, adeoque si quid commiserit vxori parum profuturum, ipsam conueniendum esse, non debitorem eius remissione plenissime liberatum, *L. 46. §. 5. ff. de administ. et peric. MEVIUS P. 4. Decif. 32. n. 8.* Nam quae, moribus magis quam lege, pupillis libertas competit, vt beneficio restitutionis aut debitorem liberatum aut tutorem conuenire possint, ea in vxores maiorenes non cadit, cum alia ratio in aetatis curatore, quam in eo, cui per legem bonorum administratio mandata est, obtineat. Ipse enim vxor contraxisse videtur, si administrator legitimus eius nomine quid egerit. *Vide supra Observat. CXIII.* Licet ergo marito super bonis mobilibus vxoris transigere atque aliquid remittere, cum etiam alienare possit. *L. 42. ff. de iure dot. L. 3. C. eod.* Quid quod, curatori adeo aetatis transigere licet, vt alio tempore demonstrabimus. Licet autem alias verissimum sit, ex alterius contractu neminem obligari, tamen obligatur vxor, quoniam per procuratorem perpetuum eumque legitimum hoc quasi ipsa fecit. Nonne seruum dotalem maritus valide manumittit? Est enim dotis dominus, nisi quod finito matrimonio eandem rem in quantitate et qualitate restituit. *L. 42. ff. de iure dot.* Ex hoc sequitur, vxorem si per transactionem mariti aut remissionem laesa sit, non debitorem liberatum, sed post mortem mariti heredes conuenire posse. Quod autem praedia et fundos dotales attinet, explorati iuris est, mortuo marito, eos ab ipso possessore vindicari. *L. 30. C. de iure dot. L. 14. C. de rei vind.* Si tamen vidua portionem statutariam capiens mariti heres extiterit, ne sic quidem vindicabit, vt alio tempore demonstrabimus.

Dominus quantitatem rei furto ablatae ut iurato asserat, cogi non debet.

Licet publicae rei interfit delicta non esse impunita, adeoque iudex sollicitè agere debeat, ut malis hominibus purgetur prouincia, *L. 3. ff. de offic. praesid.* tamen, cum nemo ad deferendum et accusandum cogi possit, si furtum passus iurare nolit, hoc pro remissione tacita habetur, quae, cum sic certitudo corporis delicti deficiat, furi etiam non tempestiue professo contra poenam capitalem prodest. *Const. Crim. art. 214.* qui inscribitur: *Dass niemand zu klagen sol genötiget werden. Specul. Saxon. lib. 2. art. 60.* ibi: *Es mag ein jeder seinen Schaden verschweigen, wenn er will. Tot. tit. C. ut nemo inuitus cogere vel accusare teneatur.* Durum omnino ciuem, ut ciuem perdat, cogere et immiti huiusmodi sententia efficere, ut iurare iussi animus aliquando ob id tacitis moribus excrucietur. Neque etiam satis commode dominus tanquam testis considerari potest, quoniam haec causa eius quodammodo propria, ubi quidem ei creditur, si iurare velit, sed cogi non potest. Id doctrina de testibus probat, quorum aliqui volentes admittuntur, iidem vero nolentes cogi nequeunt. Etiam si igitur concesserim tanquam testes considerari laesos posse, etiam si porro priuatam remissionem coercionem publicam minuere quidem, non autem penitus tollere, largiar, tamen quid istud ad rem? cum Constitutio Criminalis et Speculum Saxonicum item titulus Codicis supra laudatus hos testes cogi non posse sat clare loquantur. In crimine tamen laesae maiestatis, et quibusdam aliis, quia leges sanguinolentae hoc ita iubent, denunciatio necessaria.

Quaestio fere inextricabilis: de coherede factum defuncti contra coheredem impugnante.

Pater duorum liberorum maiori natu, deinde et iuniori, vnum idemque praedium suum vendiderat atque iuniori, cum alter militiae causa abesset, tradiderat. Post mortem patris aduersus minorem a seniore actione venditi instituta, inter se litigant, cuiusnam praedium sit futurum? Vterque dicit alterum heredem patris esse, adeoque eius factum frustra impugnare. Videri poterat in pari causa melior conditio possidentis. At nos mense Ianuar. 1758. respondimus:

Dass

Dafs Beklagter die Helfte des verkauften Guttes Klägern in Lebn und Würden zu verschaffen, sowohl demselben die Helfte des Schadens, der Klägern dadurch, dafs der Handel nicht gleich Anfangs erfüllet worden, erwachsen, ihm zu erstatten schuldig. Adiectae sententiae hae decedendi rationes: Obwohl es das Ansehen gewinnen möchte, als wenn exceptio rei venditae et traditae von Beklagten gar nicht entgegen gestellet werden könne, weil er selbst zur Helfte des Verkäufers Erbe ist, wannenhero Kläger, dafs jener ihm, als dem ersten Käufer das ganze Gut abtreten müsse, zu behaupten suchet. Dennoch aber und dieweil Kläger eine doppelte Person vorstellet, inmassen er im gegenwertigen Proceffe theils als Erbe, theils als ein Glaubiger seines verstorbenen Vaters, zugleich aber auch, weil er Erbe, als sein eigener Schuldner, zu betrachten, solchemnach in Ansehung seiner, die confusio iurium et obligationum nur zu seinen halben Erb-Antheile entsethet, L. 14. C. de rei vind. L. vlt. C. de contrar. iudic. tutel. und bekant, dafs ein Erbe von seinen Miterben die Helfte desjenigen, so der Erblasser ihm schuldig war, zu fordern berechtiget, solchemnach Klägers Suchen nur zum Theil stat hat, woraus folget, dafs Beklagter den Schaden, der aus nicht erfüllten Handel ihm erwachsen, nur zur Helfte bezahlen, auch nicht mehr, als das halbe Gut abtreten müsse, So ist etc. Si latinis verbis clarius forte haec demonstranda sint, animo tecum praedio substitue quantitatem et finge, maiorem natu filium defuncto patri mille thaleros mutuo dedisse, nonne minor quingentos debebit? Certe ultra eam portionem, qua cohaeres successit, obligatio non confunditur. L. 6. C. de heredit. act.

CCLXXXI.

In criminibus spectamus leges loci ubi delictum commissum, si istae mitiores sint; contra autem si sint duriores, spectamus iura loci ubi accusatur.

In delicto spectandas esse leges loci, ubi commissum, si istae mitiores sint, saepe et a multis dictum. CARPZOV *Prax. Crim. quaest.* 54. num. 49. 50. WABST *Nachr. von Sachs.* p. 47. Exceptionem autem: nisi leges provinciae, in qua crimen commissum, sint duriores, ut multa alia, in reorum favorem, qui haud exiguus, introducere audeo. Nempe cum hoc casu dubium sit, vtrum leges iudicii, ubi accusatur, mitiores: an vero leges delicti commissi duriores prae-

ualere debeant? non erit difficilis solutio. Quis enim ignorat iudicem, quoties res in ambiguo pendet, prouidorem ad absoluendum quam condemnandum esse. *L. 5. ff. de poen. L. 9. ff. de reg. iur. L. 47. ff. de act. et oblig. cap. 49. de reg. iur. in 6to.* Imo vix quisquam adeo crudelis, vt poenam exsequi velit, quam ipse absurdam putat. Ita Facultas Lipsiensis Serenissimo Duci Mecklenburgico et Regimini quod Suerini est mense nupero Aprilii 1767. respondit. Itaque causarum ciuilium et criminalium, vti in multis aliis, ita etiam in hoc exemplo quaedam diuersitas. Finge Mahometanum Constantinopoli dixisse: Christum maiorem prophetam Mahomete esse et ob id Viennam profugum ibi ob blasphemiam Turcicam a Turcis accusari. Itane Viennenses hominem capite mulciant? Similis quaestio de eo, qui stans in hoc territorio quendam in alio sagitta transfixerit. Licet enim illic, vbi necatus cecidit, delictum consummatum censeatur, tamen si leges loci, vbi occisus stetit, duriores sint, mitiores iubet humanitas praefere eius loci potius, vbi occisor arcum tetendit. Nam cum neutro iure satis commode possit condemnari, melius est, vt ait HVBER in *Praelect. ad Pandect. lib. 1. tit. 3. pag. 538.* omnes has de diuerso prouinciarum iure quaestiones non ex scriptis legibus definire, sed in causis, vbi diuersi legislatores diuersa statuerunt, rationes ex iure gentium aut, quod commune dicitur, Romano arcessere, quae et GROTTII sententia de *I. B. et P. lib. 2. cap. 11. ff. 5.* At ius gentium pariter atque Romanum minoribus poenis, barbarae gentes maioribus, gaudent.

Nam didicisse fideliter artes

Emollit mores nec sinit esse feros.

Ex quo simul difficultas atque subtilitas tollitur eorum, qui Saxonem itinerantem, si in loco, vbi multa pecuniaria coercetur adulterium, tale commiserit, nihilominus capitaliter puniendum propterea statuunt, quoniam iis videtur relicta in Saxonia coniux per factum illud domi potius, quam in extero illo loco laeti, adeoque delictum domi quasi terminari, etiamsi maritus mille ab ea lapides semen exterae immiserit. Nos vero contra. Nam, quae saepius quaestio obuenit, si Misnensis in Misinia, quae gladio ferit adulteros, moechatus fuerit, deinde vero in Lusatia capiatur ibique condemnandus sit, mortis poena non infligitur, quoniam in prouincia, vbi iudicium habetur, hoc delictum non putatur capitale. Quid autem si captiuus ad delicti forum remittatur? Tunc capite plendendus erit. Resse vero is remitti siue dedi potest, quod adeo verum, vt etiam supplex aduena

ob

51
ob factum, non nisi secundum patriae suae leges punibile, non quidem a principe, ad quem confugit, puniri, attamen populo amico dedi possit. Liberabit se tamen a deditioe princeps, si profugum abire permittat eumque sui regni finibus interdicat. GROTIUS de I. B. et P. lib. 2. cap. 21. §. 5. 6. Plura de aliis huiusmodi legum collisionibus inferius Obs. - - - proferam.

CCLXXXII.

Quot columbas rustici alere possint?

Quae in sensu iuris Huba sit? quid Iugerum? quodnam horum pretium iuridicum?

Si in statutis villicis non aliud cautum sit, qui mansum siue, quod idem est, Hubam possidet, i. e. tot agros ex quibus se et familiam rusticus satis commode sustentare possit, duodecim paria columbarum; et qui dimidiam hubam possidet, non plura quam 6. paria columbarum, quae pro modo agri magna summa est, habeat. Qui vero ne dimidium quidem hubae in bonis habet, nullas omnino columbas alat. Nam in hoc plerarumque mores prouinciarum conueniunt. Si quis accusetur, plures apud eum columbas euolare, res ad certum deduci potest uisitatione columbarii iudiciali. Ludi magistris, ne columbarium in templi tectis instruant, interdicendum. Nec molitoribus columbaria permitta, ni simul dimidium mansi habeant. Si ergo ius sit rusticis columbas habendi, licebit quidem casato, qui germanice *ein Heusler* dicitur, eas in suo agro pascentes abigere, ne utquam vero iaculando necare.

HUBA autem siue mansus, cuius mentionem fecimus, si quaeratur, quotnam agellis siue iugeribus constet? vix aliquid certi constitui potest. Quo enim fertiliores agri sunt, eo pauciora sunt iugera, quae mansum, quam Hubam dicimus, compleant. Si tamen intermedium numerum ex pluribus eligere et, absque villo ad singulas prouincias respectu, denominationem ab eo, quod vt plurimum fieri solet, deriuare velimus, Hubam dicamus 24. agellos, siue quod mihi idem est, iugera continere. IUGERVM autem (*ein Acker*) agri modus est, quem duo boues vno die arare possunt. Pretium huiusmodi iugeris siue agelli (*eines Ackers*) licet itidem pro sterilitate fertilitateue variet, nec certum quid definiri possit, tamen, vt saltem aliquid de ea re statuatur, dicamus: iugerum (*einen Acker*) siue

sue vt supra definiuimus, eam terrae portionem, quam vno die duo boues aratro yertere possint, circiter 50. Thaleris emi solere; adeoque totam Hubam suae quod idem est mansum circiter 1200. Thaleris aestimari,

CCLXXXIII.

Non omni furioso curator dandus.

Si omnes stultos sub tutela contineri cupiamus, credo equidem, quam nunc sunt, rariores fore, qui curatores esse possint, quam obrem plane MENOCHIO in *Consil. 82. num. 221. Vol. 1.* adfentior existimant: hominem in vnicâ re delirantem, qualis fuit, quem HORATIUS *lib. 2. epist. 2.* describit:

Fuit haud ignobilis Argis,

Qui se credebat viros audire tragoedos

In vacuo laetus sessor plausorque theatro;

Caetera qui vitae seruaret munia recto

More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,

Comis in uxorem, posset qui ignoscere seruis,

Posset qui rupem et puteum vitare patentem,

posse quidem furiosis quodammodo annumerari, nec tamen curatore indigere, nisi forte cum comoedis tragoedisue contrahere velit. Aiunt enim medici, non metuendum esse, vt corrupta in quadam parte phantasia reliquam prudentiam perdat, quoniam nec reliqua prudentia illam subuertit insaniam. Imo quotidie videmus, vtramque satis amice inter se conuenire et, quod magnum naturae miraculum, vna in sede morari. Auctorem grauissimum adduco ZACHIAM, qui in Quaestionibus Medico legalibus *libro 2. tit. 1. quaest. 3. et 4.* ita philosophatur: *Aduertendum, non omnes dementes circa omnia errare. Quosdam enim circa omnia, quosdam circa plura, alios vero circa pauca quaedam solummodo errare constat, imo ex illis nonnulli sunt, qui in nulla re, si vnâ tantum excipias. - - - Ea omnium medicorum opinio, esse nonnullas dementiae species, in quibus sola imaginatio deprauata sit, saluis caeteris facultatibus, ratione nimirum, ac memoria. Sciant ergo tam iure consulti quam medici, ne eius opinionis esse, quod ex sola imaginationis laesione nulla omnino insania oriatur. Vnde si quisquam sit, in quo salua ratione et memoria, sola imaginatio laesa appareat, hic non nisi maxima iniuria inter insanos connumerabitur, neque absque summa iustitiae offensa a ciuilibus actibus celebrandis ob eam causam prohibebitur, vt ab administratione honorum suorum, a testimonio dicendo, a matrimonio contrahendo*

bendo, imo et a tutelis administrandis. Haec omnia deinde experientissimus scriptor argumentis confirmat et exemplis pluribus, quae facile vnumquemque in eius sententiam sectantur. Nec in contrarium me mouet, quod alio tempore demonstrabimus, semel delirantem semper delirare praesumi. Haec regula enim capienda solum de iis, qui in omnibus aut certe pluribus semel a ratione aberrarunt, h. e. de vniuersaliter furiosis, non de iis, quibus vnica imaginatio falsa nimiumque tenaciter fixa paruam solum cerebelli partem perturbauit. Vnde nec dubitauerim, si, qui Argis fuit tragoediarum in theatro vacuo spectator, hereditatem expilauerit, si falsum testimonium dixerit, si furtum aut delictum aliud, vt ita dicam, non theatrale commiserit, dummodo a poena capitali abstineatur, virgis caedi aut alia arbitraria poena pleci potuisse, vt formula habet in nostro FLAVIO GERMANICO *s. v. Responde Nam. I.* Per delictum non theatrale autem, vt iocose dixi, tale inuuo, quod nullam plane cum idea fixa coniunctionem habeat. Caeterum non video, cur tantopore Horatiani illius, qui in vacuo theatro sedit, stultitiam miremur, cum plures ipse ego nouerim illo Horatiano non multum inferiores, quibus mentis summa intacta partem tantummodo aliquam compleuit delirium. Omnes enim se suaque nimium mirantes, quos graeci philautos vocant, et si sint de caetero satis sapidi, vbi tamen secum suam siue pulehritudinem, siue eruditionem, siue prudentiam contemplantur, contemplantur autem illam quotidie, videre sibi putant aliquid, vbi nemo quicquam videt. Ergo sibi inania in vacuo theatro spectacula fingunt, nec Horatianum illum alia in re superant, nisi quod tectius et ad vulgi captum accommodatius furunt. Anne his omnibus curatores dabimus? Habent tamen illi, quod nemo negauerit, animum vere perturbatum. Quid enim philautia quaeso aliud, nisi quaedam animi informatio falsa, quae cerebro adeo tenaciter fixa haeret, vt nec morali remedio nec villo pelli elleboro possit. Haec de furiosis. De obtusis vere eadem doctrina, vnde mense Ianuario 1767. Praefecturae Dresdensi ita respondimus: *Die weit die Schwachheit menschlichen Verstandes ihre verschiedene Ursachen hat, ebe sie zu einer solchen Blödigkeit, welche die Verwaltung eigenthümlichen Vermögens behindert, ansteiget, und was die Zeugen von G. v. M. Gemüths-Umständen ausfügen, mehr eine ausserordentliche Nachlässigkeit und Unbesorgnis in seinen Hauswesen, (welche jedoch zuweilen auch Personen, so mit ziemlichem Verstande begabet, eigen ist,) als eine völlige Unvernunft zu erkennen geben, mitbin, das er seiner Sinnen zur Zeit des*

geschlossenen Kaufes gar nicht mächtig gewesen, um so weniger zu behaupten, da am 18. Febr. des 1764ten Jahres die Abgeordneten des Raths zu Dresden solchen Kauf von ihm anzunehmen und gerichtlich zu bekräftigen kein Bedenken getragen, übrigens bewehrte Rechtslehrer, daß, wenn der Blödsinn nicht einen alzu hohen Grad erlanget, ein damit behafteter nicht allein keines Vormundes bedürfe, sondern nach Gelegenheit wohl selbst Vormund werden könne, ausgeführt, allermaßen zwischen blödsinniger Einsalt und völliger Tamheit ein Unterscheid zu machen, So ist etc. Inprimis susceptum ab eiusmodi semi mente capto siue semi furioso negotium valere putauerim, si non ridiculum sit aut insolitum, sed tale, quod etiam sapiens forte peracturus fuisset.

CCLXXXIV.

Iniuria non est si honoratori obuius, contemptus causa, caput non aperias.

Iniuria et omittendo fit, vt si quis in alterius contumeliam doctoris titulum aut alium, quo alter ab imperatore aut principe ornatus est, studiose omittat. Nam iniuriandi animus attenditur, qui non solum factus, sed etiam omissione facti, ad quod quis obligatus est, elucescit. Quid autem, si in conuiuio aliquem poculo non salutes siue, vt dicere solemus, in eius honorem et sanitatem non bibas, si honoratori tibi noto obuius pileum non detrahas, nec stanti adsurgas? Respondeo, quia talem reuerentiam honoratiores solum iure imperfecto exigere possunt, nec plena quemquam ad id obstringit obligatio, vix poenae locum fore, adeoque nec iusiurandum purgatorium hoc modo: *Daß er dieses nicht in der Meynung jenem dadurch seine Verachtung an den Tag zu legen, unterlassen habe, vll modo imponi posse, quoniam non omnis contemptus poenam habet, sed iniustus tantum. L. 13. §. 4. ff. de iniur. vbi Labeo eum, qui contumeliae causa de honoribus alicuius decernendis passus non sit decerni, iniuriarum teneri negat. Aliud enim est alicui honores decretos detrahere, aliud non decernere. Putasne philosophos multandos esse, qui homines stultos, licet potentes, minoris aestimant, contra vero in humili casa pannum agrestem, si meritis splendeat, magnificiunt. In subditis tamen et vassallis haec omisio curialitatis iniuriosa, quoniam in iure Feodali Allemannico cap. 6. §. 3. ita scriptum est: *Es sol ouch ein Man seinen Herren eren mit Worten und mit Wercken. Er sol ouch gegen ihn usflon, er vite**

rite oder gange. Er sol ime auch den Seegereys balten, so er uf wil sitzen, und das thun einest in dem Tag, damit ist sin genug; ad quem locum SCHILTER annotat, in suo manuscripto adiecta esse verba: er sol auch die Kappen gegen ihn abziehen, er sol ime auch vor lassen gan. Idem dicendum de magistratibus aut aliis in officio nobis praepositis. Certe apud Romanos licetor magistratui occurrentes submouebat atque, vt via decederent, improuidos monebat. Hunc salutationis honorem etiam sculteto pagano a conuicinis deberi, existimo et inter cognatos patri, matri, focero, focruui, vitrico, nouercae, patruo et auunculo, non autem fratri nec caeteris cognatis.

CCLXXXV.

De vno homine plures sustinente personas.

Scriptis de hac materia dissertationem singularem HERTIVS. Nos, quae nobis succurrunt exemplis, quoniam huius discriminis rationem probe peruidisse in controuersis decidendis egregiam utilitatem praebet, rem illustrabimus, nec non Hertiana quaedam nostra faciemus. Ipse rex, quando contractus celebrat suam personam aut proprium patrimonium atinentes v. c. si matrimonium celebrat, priuatus est. Nonne si ludum talarium cum subdito aut in alea ludit, se huius ludi legibus submitte? Improbis fuerit, qui in tali certamine auctoritate sua et imperio vtatur ad circumueniendum aut defraudandum collusorem suum. Vt autem in ludo, ita in omni reliquo contractu se res habet. Tanquam priuatus vtitur Scto Macedoniano et gaudet restitutione in integrum, plane vt alii in ciuitatibus magistratus, qui multa priuatum, alia publice gerunt. Quod si enim princeps legibus a se latis ipse parere debet, vt in disputatione nostra: *Principis cura leges.*, capite ultimo demonstrauius, nihil est aequius, quam vt etiam beneficii iuris priuati fruatur. Eodem modo consul et praefes provinciae apud semet ipsum emancipat filium, adoptat et contractus iudicialiter firmat. *L. 2. ff. de off. praetor. L. 2. ff. de off. praesid. L. 5. ff. de manum. vind.* Plane vt in naui gubernator vnam sustinet personam communem cum omnibus, qui eandem conscenderunt nauem, qua ipse vehitur, alteram propriam, qua gubernator est: ita in omni populi moderatore. Ecce Imperator Germanicus, quatenus ducatus aut comitatus possidet, priuatus est imperii, non imperator. *§. 1. A iure publico ad priuatum transeamus.* Tutor sibi relicto legatum petens, tamen nomine pu-

pulli potest inofficiōsi querelam mouere *ff. 4. Inst. de inoff.* Contra autem, si res pupillares vili pretio vendiderit, atque restitutionem in integrum petat, cum hoc non suo nomine, sed quoniam tutor est, infituitur, repellitur. Nemo enim suo proprio facto contrauenire potest. Sic pater et filius inter se vna, intuitu extranei autem, duae personae putantur. Item heres et defunctus, si hereditatem specēs, pro vno eodemque homine habentur, caeteroquin autem quod heres debet, defunctus non debuit, hinc ius separationis in concursu. Membrum vniuersitatis quod cum vniuersitate litigat, teneri sumtus litis, contra semet ipsum ministrare in Obseruatione sequenti dicemus, quent admodum et mandantis et mandatarii personas mox vnas mox diuersas esse, iam Obseruatio superior CXIII. docuit. Germaniae episcopi et principis faciem habent, et clerici, vnde ab iis in rebus ecclesiasticis ad pontificem, in secularibus ad imperii tribunalia appellatur. Qui autem duas personas sustinet, is in rebus, quae ab alterutra plane suscipi nequeunt, eligit, quam personam velit respici, vt in hermaphrodito videmus. Mittere ergo debet, quae alterutri personae plane sunt contraria. *Tot. tit. ff. de except. rei vend. et trad.* Narrat rusticum episcopo cuidam venanti obuium, risisse et quaerente eo, quare rideret? respondisse: sibi mirum videri clericum venari, cum sancti canones id prohibeant. Illum vero antistitem iterum quaesisse: anne ignoraret Germaniae principes duplicem personam sustinere? Se in hac silua venari non qua episcopus, sed quatenus sit imperii princeps. Tunc vero complotis manibus rusticum in immoderatos cachinnos effusum contra interrogasse: si diabolus principem abripiat, vbi episcopus sit futurus? Quod protestantium principes attinet, noua iterum distinctio, cum in suis territoriis et principes et supremi in rebus sacris sint episcopi. Sed in naturali quoque et gentium iure haec personarum duplicitas obseruanda. Siquidem in nostro *Iure Mundi Vniuersali* copiose demonstrauimus, omnes in iure naturali dissensiones et controverfias ex eo promanasse, quod nonnulli philosophorum hominem vt merum animal, caeteri autem eundem hominem, neglecta eius animāli parte, tantum vt rationalem contemplantur, cum tamen duabus quasi personis induci, neque sola mente et ratione neque tamen etiam corpore solo constemus et mera animalia simus. Mirifice illustrant hanc moralem duplicitatem, quae interdum physica contingit. *B. V. CHANANVS* libro XIII. *Rerum Scoticarum* tale exemplum refert: *Natum est, inquit, in Scotia mirabile monstrum, inferiora quidem corpore*

specie

Specie maris nec quicquam a communi hominum forma discrepans: umbilicum vero supra, trunco corporis ac omnibus reliquis membris geminis. Id rex diligenter et educandum et erudiendum curauit ac maxime in musicis, quae in re mirabiliter profecit: quin et varias linguas edidit. Et variis voluntatibus duo corpora secum discordia discutebant, ac interim litigabant, cum alii aliud placeret, interim velut in commune consultabant. Illud etiam memorabile in eo fuit, quod cum inferne crura lumbis offenderentur, utrumque corpus communiter dolorem sentiret: cum vero superne pingeretur aut aliquo laederetur, ad alterum corpus tantum doloris sensus perueniret. Quod discrimen etiam in morte fuit magis perspicuum; nam cum alterum corpus complures ante alterum dies extinctum fuisset; quod superstes fuit, dimidio sui computrescente paululum contabuit. Vixit id monstrum annos viginti octo, administrante rem Scoticam Ioanne Provege.

CCLXXXVI.

An membrum vniuersitatis cum vniuersitate litigans ad sumptus litis contribuendos cogatur?

Negat hoc LEYSER *Spec. 84. Med. 12.* quoniam recta ratio permittere non videatur, vnam personam et petitoris et rei partes sustinere. Haec sensum non habet. Neque enim si ciuitas litigat, singuli litigant, *L. 7. §. 1. ff. quod cuiusque vniuers. nom.* quemadmodum quod vniuersitati debetur, singulis non debetur. Centesima vniuersitatis pars non est ipsa vniuersitas, adeoque ille secum non litigat, nec vlla vnquam in corpore collectiuo habetur singulorum ratio. Finge sumptus litis ex arca communi depromi, quod permittum est vniuersitati seu collegio, nonne vel hac ratione eueniet, vt ipsius pecunia contra ipsum vertatur? Si pendente lite rusticus noster communia pascuæ et caetera conuicinarum commoda non deprecatur, cur non et oneri subiaceat? In regno Germaniae si contra principem bellum imperii decretum atque ille armis victus fuerit, non dubito, quin suam quoque ratam impensarum et residuas belli collectas refundere teneatur. Interea tamen, cum hodie vniuersitate litigante singulis declarare liceat; se non adhaerere caeteris, sed cedere potius quam contendere velle, et tunc a sumptibus immunes sint, id eodem modo si fecerit, qui cum vniuersitate litigat, se per indirectum liberabit. At si ex arca communi sumptus depromantur, tanquam in re indiuidua, haec protestatio ei parum proderit. Caput haec observatio maiorem ex antecedenti lucem, quam consulas.

I 3

CCLXXXVII.

Nunquam tortura, ne minima quidem decernenda, nisi sententionantes sine ulla haesitatione iurare possint, se delictum vere commissum credere.

Tortura beneficium est.

Nunquam torturam decernendam esse, nisi iudex de credulitate iurare possit, crimen vere commissum esse, ante me plures sed aliis verbis et paulo forte obscurius dixerunt, inter quos LEYSERVM produco, ex cuius *Specimine 641. Meditatione 6. et 7.* hanc regulam elicio: Debet iudex torturam decernens plene conuictus esse naturaliter, nec aliud quicquam deficere, nisi ciuilibus siue iuridica certitudo. Rationes huius rei ex nostra superiori *Observatione CCLIX. et Constitutione Criminali art. 20. et 23.* repetendae. Ita vero, dixeris, summus torturae gradus sine discrimine omnibus ita grauatis dictandus erit. Hoc non sequitur. Nam ipsa animi conuictio suos gradus numerat, cum nullum in Grammatica Adiectiuum sit, quod Comparatiuum non habeat et Superlatiuum. Sic mihi vixisse aliquando CICERONEM et contra Caillinam declamasse, item fuisse quendam Syracusae ARCHIMEDEM, qui proportionem cylindri ad sphaeram ipsi inscriptam inuenerit, tam firmiter persuasi, vt quotiescunque a me exigatur, de credulitate iurare velim, sed multo tamen certius hominem bilosum vultu truci et furibundo a laeso inimico se fuga proripientem, qui madentem cruore gladium in manu teneat, hunc vulnerasse crediderim, inprimis si laesus ipse hoc ante mortem dixerit. Nec tamen haec summa certitudo, cum multo confidentius me manum habere iurauerim aut pedem. Itaque vt quaeque res iudici probabilior, ita torturae gradus variabit. Ex his facile apparet torturam si ita, vt debet, infligatur, in reorum fauorem introductam esse. Nam in iis regnis, quae a quaestionibus et equuleo se abstinent, si iudices iurauerint, se credere reum delictum commississe, illico morte mulctatur. Nos vero hoc casu demum torturam decernimus, quam eodem iure, quo cessio bonorum ita dicitur, flebile beneficium appellare non dubito. Venit mihi dum haec scribo in mentem, anne similiter liceat hanc quoque regulam formare: *Quotiescunque excusationes pro depellenda suspitione reus adeo probabiles attulit, vt iudex de credulitate iurare possit, eum vera dixisse nec crimen commississe, plane absolendus nec purgatorio grauan-*

grauandus est. Nihil mihi magis videtur rationi consentaneum, quam haec regula, licet a quibusdam nihilo minus purgatorium in honorem, vt loqui amant, dictatae inquisitionis decerni videamus, etiamsi reum innocentem credant, vt is saepe non probabilitatis sed merae possibilitatis indicia iurato declinare cogatur, quod fieri non debebat, quia quoties in causis criminalibus iudici: sibi non liquere, fatendum est, ipsa, quae ab homine nomen habet, reum humanitas absoluit. Neque video, quomodo atrocitas criminis nos ad torturam siue spirituales siue corporales facilius mouere possit, si quidem probabilitas, plane vt veritas, semper eadem, siue circa paruam siue magnam rem versetur. Errant igitur qui in atrocissimis delictis leuiora indicia ad torturam sufficere putant, quia magnis criminibus acrius succensemus. Nec probo hoc tamen, quia iudex, si sapiens est, nunquam irascitur. Quid quaeso criminum differentia ad facti quaestionem?

CCLXXXVIII.

Etiam qui se in solidum obligarunt, gaudent beneficio diuisionis.

Ab vniuersis nunc dicasteriis recepta sententia, correos debendi, si se in solidum obligauerint *einer für alle und alle für einen*, nisi insuper diuisionis beneficio renunciauerint, non vltra ratam teneri, etiamsi adiecta fuerint verba: in solidum. *Nouell. 99. L. 3. C. de fideiuss.* BERGER *P. 1. Resp. 277. n. 5.* Nam talis obligatio tacite hanc clausulam continet: si reliqui soluendo non sint. *CARPZ. P. 2. Const. 17. de fin. 9.*

CCLXXXIX.

Qui incertum confitetur, cogi potest, vt certum fateatur.

L. 6. §. 1. ff. de confess. Cap. 32. X. de iureiur. LEYSER. *Spec. 141. Corrol. 4.* Item si probatum fuerit, aliquid deberi, etiamsi quantum debeatur? non constet, cogitur iureiurando manifestare reus, quantum debeatur.

CCXC.

Dos à patre obaerato filiae promissa quando ex concursu peti possit?

Dotem promissam ex concursu semper peti posse, existimat PUFENDORF *Tom. 1. Obs. 66. §. 4. et 5.* Nos, si haec species obuenierit, ita pronuntiare solemus: *Dass der verbeyratheten Toehrer Suiben nicht stat habe, sie könnte denn in Sachsfcher Frist, dem Curatori Li-*

is den Gegenbeweis, Gewissensrührung und andere rechtliche Nothdurft behältlich, daß zur Zeit, als der Vater ihr solche Mitgift zugesaget, von Lehn oder Allodial-Vermögen, nach Abzug seiner damaligen Schulden noch so viel, als die ihr versprochene Summe betragen, übrig gewesen, und sie also ohne derer Gleubiger Schaden damals wohl hätte befriediget werden können, wie Recht erweisen, so ergebet ihrer Location halber ferner was Recht ist.

CCXCI.

Antiquae scripturae fides.

Documenta antiqua, imprimis ex tabulario publico depromta, nimis rigide non examinanda, sed interdum etiam sine subscriptione probant, nec superlinearia emblemata fidem prorsus infirmant. GAIL. lib. 2. Obs. 149. n. 8. BERLICH P. 2. Decis. 284. Sunt autem scripturae antiquae, si eum, qui scripsit, adhuc vivere possibile non sit; adeoque septuaginta annorum transcursus instrumentum facit antiquum. Quidquod, etiam copiae siue exempla antiqua veteris scripturae, imprimis si a notario quondam confecta sint, recognosci debent, ut WERNHER Tom. 3. pag. 227. Obs. 305. demonstravit.

CCXCII.

Contra documenta nouiter reperia noua Reprobatio admittitur.

Hanc esse iudicii Appellationum supremi iustam sententiam, discimus ex RIVINO tit. 21. Enunc. 51. et BERGERO El. Disc. For. tit. 24. Obs. 3. not. 2. Si modo articuli reprobatoriales non ad alias res, sed tantum ad frangendas huius documentum vires, aut elidendas ex his deductas conclusiones, dirigantur.

CCXCIII.

Prolongatio cambii subscriptionem debitoris requirit.

Nam si creditor prolongationem in litteris cambialibus ipse annotauit, poterit ei opponi exceptio praescriptionis, quae per replicam prolongationis non in continentem eliditur, quia scriptura proscriptoribus nihil probat.

Haec

Haec praeludere placuit, ut exordium iuridicum haberent, qui notificandi veniunt collari honores, quibus *Noster* erit siue, ut cum statutis loquar, inter *doctores regentes* olim recipietur per diploma creatus

VIR IURISCONSULTISSIMVS

CHRISTIANVS GODOFREDVS
HERMANNVS

FLAVIA VARISCVS

quem praeter liberalium artium doctrinam et iuris scientiam, qua supra aetatem excellit, etiam singularis modestia, vitae sinceritas et morum elegantia amabilem faciunt. Nec alius esse debebat, qui tali patre natus esset. Ac cum multa in eo niteant, maxime tamen placet, quod, cum vere doctus sit, tamen hanc suam eruditionem nunquam iactare nec, quae heri audierit legitur, altero die in conuersationibus magna voce aliis obtrudere, sed alia omnia potius, quam suam sapientiam, loqui solet. No- uit ille quidem nihil facilius esse, quam his fraudibus doctum videri, quia turba magis specie rerum, quam ipsis rebus ducitur: nec ignorat vero alterum, nempe angustum doctrinae campum sapientibus prodere, qui sic in circulis se iactant. Nam qui vere docti sunt, non dant operam ut tales videantur, unde Cuiacius, quoties in conuiuiis animum laxabat, nullas iuris quaestiones, quibus dicebat nihil esse in conuersationibus taedio- sius sibi praefertim, qui a mane usque ad vesperam non alia legeret, ageret et cogitaret, inferri patiebatur imo, si quis forte incommodus talem iniiceret, is indigne ferre et respondere quidem, sed inconsiderate saepius imo falsa per oscitantiam pro- nunciare. Cur vero in circulis paucorum hominum ani- mum intenderet is, quem orbis adorabat? Itaque nobis Hermanni modestiam, quia in erudito homine non so- lam scientiam sed mores etiam spectari debent, comme-
K morare

morare placuit, nec caeteras tamen dotes, quoniam non elo-
gium, sed studiorum, quem tenuit cursum et vitae narra-
tionem subiungere moris est, quam cum satis scite exposuerit,
legendam dabimus, uti eam nobis tradidit: *Natus sum*, inquit,
Plauiae Variscorum d. IIII. Febr. a. CIÖIÖCCXLIII. patre
IOH. GOTTFRIDO HERMANNO, S. Theol. D. Pastore
Primar. et Superint. dioecesi. Plauiensis, nunc in Aula Elector.
Sax. Concionatore Supremo et Consiliario Ecclesiast. e stirpe Olea-
rriorum orto, matre vero CHRISTIANA SOPHIA, b. IOH.
CHRISTIANI SCHELLII, I. V. D. Moral. et Polit. in
Acad. Lips. Profess. Ordin. et Iuris Publ. Extraordinarii filia,
ROTHII, Praefecti Circuli Lips. nepte. Quorum nun-
quam nominandorum, curam atque operam, in me, ad
rectam doctrinae, vitae, morumque rationem bene formando, po-
sitam, inde ab incunabulis, summam sum expertus. Biennio ae-
ratis primo fere elapso, disciplinae Art. Magistri HAVSNERI,
paullo post ecclesiae Plauiensis Diaconi, nunc beate mortui, dein-
de, anno vitae quarto, Dresdae Magistris itidem probatissimis
atque optimis, ZAVMSEILIO, nunc Pastori Baernsdorfensi,
postea GROETSCHIO, nunc Buchbolziensium Pastori, tandem
viro iuris peritissimo ac scriptis quoque editis clarissimo KREBE-
LIO me commiserunt. Hoc ipso fido ad altiora comite ac duce,
a. CIÖIÖCCCLXIII. pace feliciter redeunte, in academiam
Lipsiensem me contuli; ubi, praeter illa, quae ad Theologiam
magis comprehendendam S. R. CRVSIVS atque SEIDLITVS,
quibus permultum me debere libenter profiteor, tradiderunt, in
humanitatis, historiae, atque omnis philosophiae studio, praele-
ctionibus virorum celeberrimorum, de me praeclare meritorum,
D. ERNESTI, GELLERTI, WINKLERI et ERNESTI
IVNIORIS, itemque institutione optima CLODII, SCHV-
MANNI ac LANGII usus sum. In ipso iurisprudentiae limi-
ne

ne doctore praestantissimo gauisus sum Illustri KREBELIO, Krebelii, quem supra laudavi, mei fratre, qui ad munus Consiliarii aulici Dresdam euocatus praelectiones ad Institutiones Iustinianaeas doctissimo BRUNNERO absolueudas relinquebat. Per ceteros iuris naturae, ciuilibis, germanici, canonici, criminalis et feudalis campos, atque in iudicialibus siue processualibus, et relatoriis, examinatoriis ac disputatoriis secutus sum Iurisconsultos praecellentissimos, Summe Reuerendum et Illustrum HOMMELIUM magnum rerum mearum fautorem, ZOLLERUM, C. G. WINKLERUM, BAVERUM, SEGERUM, FRANKIUM et PÜTTMANNUM itemque institutionem eorum, qui nunc aliis academiis inseruiunt, praeclari nominis doctorum, WIESANDI et CONRADI; quorum omnium erga me beneuolentiam et merita gratissima mente agnosco. In iure publico, atque in Imperii Romano Germanici, Statuum Europae, et Saxoniae historia, praeter FRANKIUM modo laudatum, Illustris BOEHMII operam, pro suo in me animo abundanter praestitam, praedico. Neque defecit mihi in hoc stadio decurrenti specimina quaedam publice dandi occasio. Magnifici et Illustris BORNII voluntati in me ac meos propensissimae acceptum retuli beneficium singulare et honorem, orationes duas sollemnes in memoriam Bornianam, unam a. MDCCCLXIII. de aequitatis studio in iurisconsultis caute laudando, alteram anno subsequente MDCCCLXV. de aequitate in legislatoribus merito laudanda, in auditorio Iurisconsultorum habendi. Praeside Celeberr. PÜTTMANNO, I. V. D. et Prof. Publ. varia iuris ciuilibis capita, a. MDCCCLXVI. disputatione publica defendi. Metae praefixae propius accessurus, Illustris Iureconsultorum Ordinis permisso, praelectiones pro candidatura quas dicunt, super Cap. 31. X. de sponsalibus et Const. 6. C. de postuland. habui, atque examen, consequendae primae in iuris studio laurae causa, subii, deinde praelectionibus pro licentia, super Cap. 15. X. de vit. et honest. cleric. et Const. 16. C. de don. ante

nupt. habitis, ad examen alterum, quod rigorosum vocatur, admissus, disputationem de curiis Imperatorum et Regum Germanicorum sollempnibus, earumque a comitiis Imperii differentia, d. vii. Maii h. a. sine praeside a me propugnandam obtuli. Haec ille de se ipso. Nos addimus in binis hisce exami- nibus se ita exhibuisse, vt certa spes omnibus subnasceretur, eum vtilissimum aliquando assessorem collegio futurum esse, vnde vnanimi suffragio Nostri, vt vocantur, Doctoribus adscribendum decreuimus, quod ita rite factum esse maioris fidei causa hoc programmate significamus. P. P. Dominica Cantate Anno MDCCLXVII.

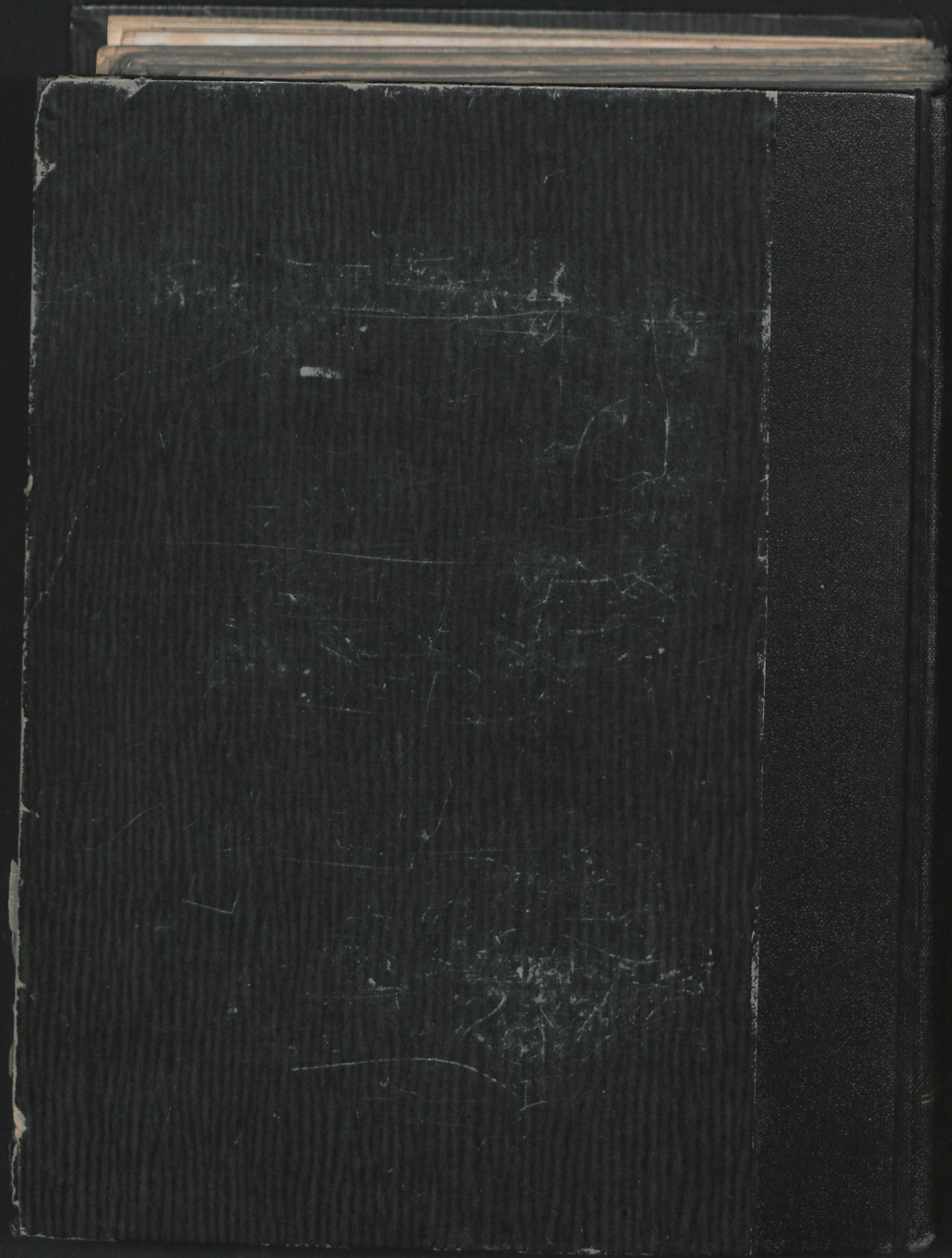

ULB Halle 3
003 719 014

W-78

1767, 3.

ORDINARIUS
 RELIQUI DOCTORES
 JURIS IVRIDICAE LIPSIENSIS
 IN IVRE HONORES
 AUREO LOCVM IN COLLEGIO OBTINENDI
 PRAESTANTISSIMO
 GODOFREDO HERMANNO
 PLAVIENSI
 ANNO MDCCCLXVII. COLLATOS
 INDICVNT.

APSODIA
foro quotidie obvenientium
in legibus decisarum.
 Collectio XVI.

I P S I A E
 VIDVAE LANGENHEMIAE.

